

Reni Manova

(Bulgaria, Sofia University St. Kliment Ohridski)

Rada and friends

Rada and friends. Elena Hadzhieva, Svetla Koeva, Atanas Atanasov (editors)

Sofia: Sofia University Press, 2019, 589 p. ISBN: 978-954-07-4700-2

Abstract: The book „Rada and friends” is a collection of articles dedicated to the 65th anniversary of professor Radka Vlahova.

Prof. Radka Vlahova is a prominent scientist in the Department of Bulgarian language, Faculty of Slavic studies, Sofia University.

The book consists of the following parts: Instead of Preface, Greetings to Rada for her 65th anniversary, The Words of the Teacher, Linguistics, Literature, Philosophy and History, a list with the publications of Radka Vlahova.

Рени Манова

(България, Софийски университет „Св. Кл. Охридски“)

Сборник „Рада и приятели“

През 2019 г. излезе от печат сборникът „Trivium – пътеки на знанието. Рада и приятели“ (сборник в чест на 65-годишнината на професор Радка Влахова), Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, съставители Елена Хаджиева, Светла Коева, Атанас Атанасов (589 с.).

Професор Радка Влахова е изтъкнат учен, дългогодишен преподавател в катедра „Български език“, Факултет по славянски филологии в Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

В Сборника със свои статии участват авторитетни български изследователи в областта на езикознанието, литературознанието, историята, философията, което го прави интердисциплинарен по тематика.

Сборникът включва:

- Вместо предговор
- За Рада (поздравления по случай юбилея на професор Влахова)
- Словото на Учителя;

разделите

- Езикознание
- Литературознание
- Философия и история

както и

- *списък с публикациите на професор Влахова по години.*

В началото на сборника е поместен „Вместо предговор“ с автор Елена Хаджиева. Следва разделът „За Рада“ с поздравления по случай юбилея на професор Влахова. Поздравленията са от Зигрун Комати, Руселина Ницолова, Анна-Мария Тотоманова, Светла Буюклиева, Рени Манова, Атанас Атанасов.

Разделът „С л о в о т о н а у ч и т е л я“ включва статии на доайените на българската лингвистична наука, сред които Михаил Виденов, Тодор Бояджиев, Василка Радева, Стефана Димитрова, Стоян Буров. В „Словото на учителя“ е включен и текстът на Иван Буюклиев „Езиково съзнание у православните славяни“, предоставен от г-жа Светла Буюклиева, в знак на дългогодишното сърдечно приятелство между проф. И. Буюклиев и проф. Р. Влахова.

М и х а и л В и д е н о в – *Езиковата политика на акад. Стефан Младенов* – дискутира въпроса за чуждоезиковото влияние върху българския език, като прави преглед дейността на акад. Стефан Младенов.

Т о д о р Б о я д ж и е в – *Нужна ли ни е джендърната лингвистика?* – представя зараждането на джендърната лингвистика, нейните задачи, терминологията и методологията ѝ, както и връзката ѝ с феминизма.

В а с и л к а Р а д е в а – *Заети думи и лексикално богатство на езика* – разглежда обогатяването на лексикалната система със заети думи във връзка с тяхното място и роля в заемащия език.

С т е ф а н а Д и м и т р о в а – *Няколко позабравени страници от историята на фонологията* – засяга някои диахронни фонологични аспекти.

С т о я н Б у р о в – *Концептуализация и граматическо число на веществените съществителни имена в българския език* – изследва как концептуализацията на веществените маси се отразява в граматиката на съвременния български език.

И в а н Б у ю к л и е в – *Езиково съзнание у православните славяни* – определя същностните характеристики на езиковото съзнание у славяните, които се детерминират от редица исторически предпоставки на съответната епоха.

Разделът „Е з и к о з н а н и е“ включва три подраздела

- Граматика
- История на езика, диалектология и лексикология
- Приложна лингвистика. Език и култура.

В „Г р а м а т и к а“ са включени статии в областта на морфологията и синтаксиса на Атанас Атанасов, Биляна Радева-Гезенчова, Екатерина Търпоманова, Катя Исса, Красимира Алексова, Мариана Георгиева, Мария Тодорова, Светла Коева, Светлозара Лесева и Ивелина Стоянова, Стилиян Стойчев, Христина Кукова.

А т а н а с А т а н а с о в – *Семантични особености на предложните фрази в предикативна позиция* – представя продължение на по-мощно емпирично проучване на предложните конструкции в позицията на предикатив в съвременния български език и има за цел да хвърли допълнителна светлина върху семантиката на аргументите при този по-особен тип предикати.

Б и л я н а Р а д е в а-Г е з е н ч о в а – *Степенуване на относителните прилагателните имена в съвременния български език* – разглежда възможностите за степенуване на относителни прилагателни имена в съвременния български език.

Е к а т е р и н а Т ъ р п о м а н о в а – *Умозаключителните форми в български: морфологични и синтактични характеристики* – представя кратък очерк на

умозаключителните форми в българския език с оглед на техните морфологични и синтактични особености.

К а т я И с с а – *Как действа деепричастието на стила на научния текст?* – описва морфологичните и синтактичните параметри на деепричастието като част на речта (морфологичен аспект), на изречението (синтактичен аспект) и на текста (като завършена езикова единица).

К р а с и м и р а А л е к с о в а – *Дубитативът в съвременния български език в типологически аспект* – си поставя за основна цел да се докаже, че дубитативът може да бъде отделна грамема в рамките на евиденциалната категория, а не само употреба на друг евиденциал, както се сочи в някои типологически изследвания.

М а р и а н а Г е о р г и е в а – *Синтактичен когнитивен код* – съсредоточава вниманието си върху когнитивния код като комбинация на позиция, контакт, дистанция.

М а р и я Т о д о р о в а – *Аргументност и фразеологизация* – се спира върху спецификите, произтичащи от компонентната структура на българските глаголни фразеологизми.

С в е т л а К о е в а (*Отново за предикативните изречения*) представя предикативните релативни, съюзни и въпросителни изречения като атрибутивни изречения към нулева опора – предикатива на главното изречение.

С в е т л о з а р а Л е с е в а и И в е л и н а С т о я н о в а – *Субкатегоризационни отношения в сравнителен план между български и английски* – разглеждат възможностите за описание на субкатегоризационните фреймове на глаголите с прилежащите им фреймови елементи и съответстващата им синтактична реализация.

С т и л и я н С т о й ч е в – *Българският резултативен футур и неговите чешки функционални еквиваленти* – изследва българския резултативен футур и неговите чешки функционални еквиваленти.

Х р и с т и н а К у к о в а – *Семантика и синтактична функционалност при някои глаголи за перцепция* – си поставя за цел да представи многообразието от семантико-синтактична съчетаемост при някои от основните глаголи за възприятие.

Разделът „История на езика, диалектология и лексикология“

включва статиите на Валентин Гешев, Емилия Македонска, Красимира Колева, Кристиана Симеонова Симеонова, Лучия Антонова-Василева, Маргарита Младенова, Марияна Витанова, Надка Николова.

В а л е н т и н Г е ш е в – *Средновековни граници и съвременни диалектни изоглоси: южнобългарски акцентни иновации* – предлага понятието *южнобългарско наречие*, което може да се определи като зона на усилен акцентни иновации, стигащи в най-западните му части до възникване на постоянно ударение в рамките на думата или словосъчетанието. По-голямата му, източна и средна част, в която ударението е свободно с тенденция към позиционно ограничаване на запад, обхваща Странджа, земите на юг от р. Марица, средните и югоизточни части на областта Македония – Кочанско, Щипско, Струмишко, Гевгелийско, Воденско, Солунско, Кукушко, Сярско, Драмско, Гоцеделчевско – и призренско-моравските говори.

Е м и л и я М а к е д о н с к а – *Словообразователни типове nomina agentis в „Речник на българския език“ на Найдено Геров* – разглежда словообразователната

категория номина агентис (агентивни съществителни имена) от мъжки род, образувани чрез деривация в тесния смисъл на думата. Материалът, който илюстрира изследването, е екскерпиран от Речника на българския език на Найдено Геров (I-V 1895-1905, VI – 1908).

Красимира Колева – *Nomen est omen: in honorem проф. д-р Радка Влахова* – се фокусира върху данните (публикувани и лично събирани) от българския езиков ареал в синхронен и диахронен план и разглежда личното и фамилното име по рождение на Радка Влахова.

Кристиана Симеонова – *Прояви на формална вариантност при някои термини и терминоелементи в различни терминологични системи* – поставя акцент върху някои случаи на формална вариантност при термините и терминоелементите.

Лучия Антонова-Василева – *Специфични особености на българския език, отразени в речта на българи от Северна Гърция в наши дни (Употреба на кратката форма си на възвратното местоимение)* – разглежда употребата на кратката форма на възвратното местоимение *си* като маркер за изразяване на преки и допълнително стилистично маркирани значения (обичайност, близост, интимност) в текстове на български диалект от с. Горно Фрацане, Сярско.

Маргарита Младенова – *Наличие и липса в славянските езици* – изследва употребата на глагола *има* в български като екзистенциален глагол в рамките на две опозиции: *съществуване – притежание и потвърждение – отхвърляне*.

Марияна Витанова – *Произход и номинационни особености на названията за музикални инструменти и музиканти в българските диалекти* – цели да проследи произхода на названията за музикални инструменти и музикални изпълнители, които се срещат в българските диалекти, да разгледа тяхната структура, образувание и семантични особености.

Надка Николова – *„Диплогафия или какъ ся дръжътъ търговскы книги” (1850) от братя Караминкови – предварителни бележки* – представя първото българско ръководство по двустранно счетоводство, писано на български и публикувано през 1850 г. в Константинопол от братята Стоян и Христо Караминкови.

Статиите в раздела „Приложна лингвистика. Език и култура“ кореспондират и с широкия интерес на проф. Влахова към въпросите на приложната лингвистика, медийната реч, политическия дискурс, електронните езикови ресурси. Включва авторите: Андрей Бояджиев, Антония Замбова, Ваня Зидарова, Венера Матеева-Байчева, Весела Шушлина, Владимир Досев, Владислав Миланов, Дейвид Мосъп, Димитрина Игнатова – Цонева, Елена Хаджиева, Рени Манова, Ивелина Савова, Надежда Сталянова, Радослав Спасов, Тодор Шопов.

Андрей Бояджиев – *Извори. Електронна библиотека за българисти, слависти и балканисти* – описва възможностите на инициативата *Извори* и предлага примери за различните подходи за четене и извличане на данни от текстовете.

Антония Замбова – *Влиянието на интернет комуникациите върху езиковите практики, мисленето на младите хора и общественото мнение* – изследва влиянието на интернет комуникациите върху езиковите практики, писмената култура и мисленето на младите хора, както и върху общественото мнение и развитието на съвременните общества като цяло.

Ваня Зидарова – *Концептуалната опозиция богат-беден в езиковото съзнание на българина* – анализира концептуалната опозиция богат-беден.

Венера Матеева-Байчева – *Усвояване на словореда на местоименните клитики в обучението по български език като чужд* – представя процеса на усвояване на местоименните прилаголни и приименни клитики в обучението по български език като чужд.

Весела Шушлина – *За изучаването на фразеологичните значения в началния етап на обучението по български език като чужд* – анализира мястото на устойчивите сравнения в процеса на обучението по български език като чужд.

Владимир Досев – *Манипулативна употреба на концептуални метафори в политически текстове* – цели да докаже, че употребата на концептуални метафори в политическия дискурс често е мотивирана от желанието на политици и журналисти да манипулират общественото мнение.

Владислав Миланов – *Новата политическа реч* – спира вниманието си върху част от най-характерните тенденции в съвременното парламентарно говорене.

Дейвид Мосъп – *За етикетните речеви единици (сравнение между български и английски език* – си поставя за задача, от една страна, да разгледа доколко съществува семантична еквивалентност в аналогични функционални етикетни речеви ситуации в българския и английския език: *поздрав при среща, молба/императив и извинение*, а от друга страна – да определи степента на семантично и перлокутивно разминаване на привидно еквивалентни лексикални и граматически форми.

Димитрина Игнатова-Цонева – *Рожденият ден в дискурса на българската съвременност* – представя информация за отношението през вековете към рождения ден, като установява доколко съвременниците ни осъзнават неговата емотивна и хуманна функция.

Елена Хаджиева, Рени Манова – *„Много мило от Ваша страна“* – описват резултатите от проучване сред чуждестранни студенти, учещи български език в СУ „Св. Климент Охридски“, което има за цел да провери трудностите при усвояването на някои основни етикетни единици за изразяването на „комплимент“ и „одобрение“.

Ивелина Савова – *От местопрестъплението: България* – коментира лексикалното изграждане на текстове с криминални сюжети от българския медиен дискурс.

Надежда Стелянова – *Преводът на специализирани текстове и изисквания към подготовката на бъдещите преводачи* – предлага някои аспекти на преподаването на български език като чужд за напреднали.

Радослав Спасов – *Аспекти на визуализация като метод в обучението по български език като чужд* – се фокусира върху тезата, че при обучението с визуални произведения за целите на практиката се прилага нов механизъм от психолингвистична гледна точка с оглед успешното усвояване на българския език като чужд.

Тодор Шопов – *Факти в областта на езиците: съвременна култура и социален контекст* – представя емпирично проучване, което цели да открие някои признаци на актуалното състояние на обучението по втори език.

Проф. Радка Влахова е хуманитарист и филолог с убеждение, че езикознанието и литературата, филологията и философията и историята са тясно свързани, често идеите от една област предпоставят развитието на идеи в другата. Тези разбирания са убедително представени и в собствените ѝ изследвания.

Разделът „Литературознание“

включва текстовете на Ани Бурова, Ани Илков, Биляна Борисова, Валери Стефанов, Калина Бахнева, Милена Кирова, Николай Чернокожев, Паулина Стойчева, Славей Димитрова.

Ани Бурова – *Като две капки вода (За един биографично-литературен сюжет* – фокусира текста си върху познанството между Дора Габе и чешкия поет Витезслав Незвал през 30-те години на XX в.

Ани Илков – *Лудостта и философското мислене (Н. К. Семков и П. Берон в творчеството на Ив. Вазов* – представя своите размишления за пулсациите в/на Вазовото слово.

Биляна Борисова – *Грамата на художествения свят* – разглежда въпроса за конструктивните принципи на изграждане на художествения свят в късната поезия на Никола Вапцаров.

Валери Стефанов – *Някой, който е никой. За едно неразбирателство в „Мечо Пух“* – разсъждава върху конструктите в книгата на Алън Александър Милн „Мечо Пух“ – „интересна за децата и предизвикателна за възрастните“.

Калина Бахнева – *Мултикултурализъм? „Доброто винаги е диалектическо...“* – настоява, че философията на мултикултурализма е немислима без отношението между Същото и Различното, което Платон обобщава в *Тимей* от гледна точка на световната душа.

Милена Кирова – *За театъра и за живота, в който всички сме актьори* – посвещава на юбиларката част от едно по-голямо свое изследване върху българската драматургия до Първата световна война.

Николай Чернокожев – *Земя и живот – показвани и разказвани* – представя и коментира в текста си създадено в началото на 20 век произведение, принадлежащо на т.нар. „учебно-помощна литература“.

Паулина Стойчева – *Паратекстът и жанровото съзнание през Възраждането (наблюдения върху „Спомени от цариградските тъмници“ на Светослав Миларов* – поставя проблема за информацията, която се съдържа в заглавия, подзаглавия, посвещения, предговори, послеслови, различни бележки към литературния текст, в качеството им на паратекстови структури, експлициращи спецификата на жанровото съзнание, както на отделните автори, така и на четящата аудитория, репрезентативна за дадена културна епоха.

Славей Димитрова – *Патриотизъм и космополитизъм в чешката литература от края на XVIII и началото на XIX в.* – говори за кристализирането на патриотизма в литературата на Чешкото възраждане, като анализира ключови за националната идентичност понятия като *етнос, език, народ, територия, държава, култура* и др.

Разделът „Философия и история“

включва статиите на Даниел Смилов, Майя Грекова, Недялка Видева, Пламен Митев.

Даниел Смилов – *Демокрация и обществено мнение* – обсъжда релевантни характеристики на съвременната демокрация: *кризата на доверието, популистката иновация, представя връзката демокрация – отговорност.*

Майя Грекова – *Градът в българския преход* – очертава на базата на проведено проучване в няколко български града конотациите на прехода, дадени от градските жители.

Н е д я л к а В и д е в а – Сурогатно майчинство: преосмисляне на понятията *брак, родителство, бащинство, майчинство* – говори за понятието *сурогатно майчинство*, като обяснява, че неговото съдържание е изначално свързано и, в известен смисъл, производно от разбирането на понятията *брак, родителство, бащинство, майчинство*.

П л а м е н М и т е в – „Феноменът Котел” – изключение или модел? – се придържа към тезата, която споделят специалисти от различни историографски школи, че впечатляващият стопански просперитет на Котел през XVIII и началото на XIX в., неговото развитие през периода на Ранното възрождане може да се определи като своеобразен „феномен”.

В края на Сборника е поместен списък с публикациите на професор доктор Радка Влахова по години.

Появата на сборника „Рада и приятели“ е израз на уважението и обичта на хуманитарната колегия в България и в чужбина към професор Радка Влахова. Както отбелязва Е. Хаджиева в началото:

Този сборник е една прегръдка за приятеля Рада, за колегата проф. д-р Радка Влахова.